

SYTUACJA NA RYNKU CONSUMER FINANCE

III kwartał 2017

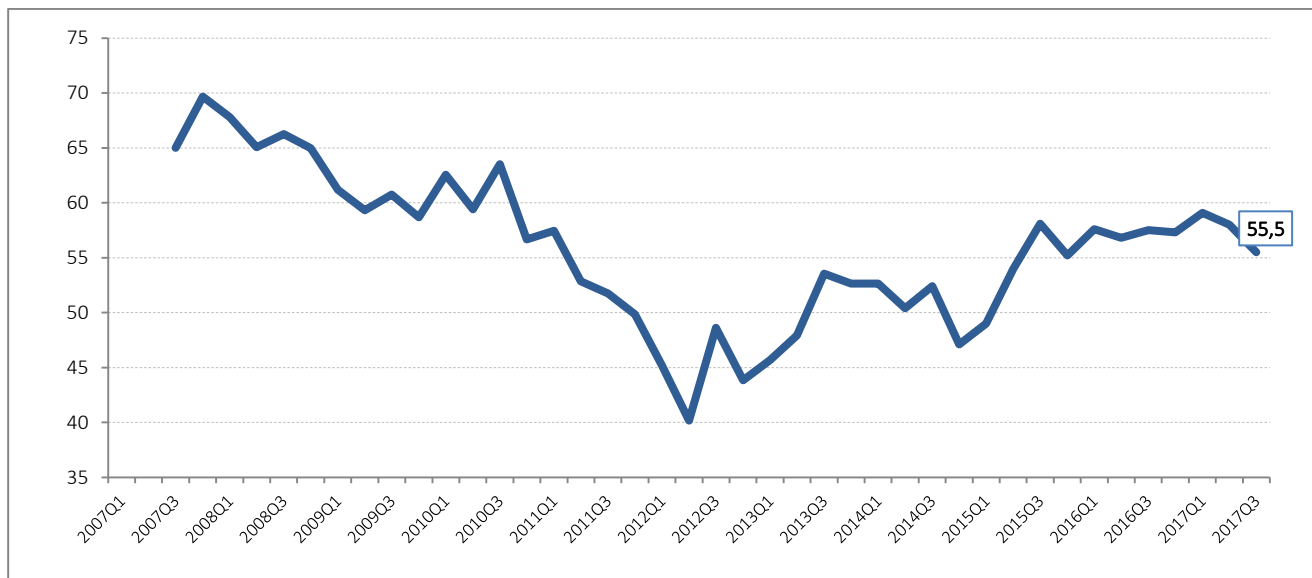
INFORMACJA SYGNALNA

SYTUACJA NA RYNKU CONSUMER FINANCE

III kwartał 2017 roku

OPRACOWANIE: DR HAB. PIOTR BIAŁOWOLSKI, DR SŁAWOMIR DUDEK

NOWY BAROMETR RYNKU CONSUMER FINANCE WYNIÓSŁ 55,5 PKT (SPADEK Z 58,0 PKT)

W III kwartale 2017 r. przeważały negatywne sygnały z rynku, które wpływały na pogorszenie wskazań Barometru Rynku Consumer Finance. Przełożyło się to na spadek wskaźnika z 58 do 55,5 punktu. Pomimo, że jest to już dziesiąty z kolei odczyt, w którym wartość Barometru przekracza poziom 50 punktów, to obecne wskazanie jest na poziomie najniższym od dwóch lat. Barometr Consumer Finance skonstruowany jest w taki sposób, że poziom 50 punktów oznacza stagnację rynku, podczas gdy wyższe wartości reprezentują spodziewaną dodatnią dynamikę w nadchodzącym roku. Dane z sektora finansowego potwierdzają dobrą koniunkturę w obszarze popytu na kredyt gospodarstw domowych, jednak widoczne są również pierwsze sygnały pogorszenia nastrojów. Zadłużenie gospodarstw domowych na cele konsumpcyjne rosło w czerwcu w tempie 6,9% w ujęciu rok do roku, podczas gdy jeszcze rok temu wzrosły te sięgały 7,8%. Wartość Barometru na poziomie 55,5 pkt. wskazuje, że wzrost rynku powinien w dalszym ciągu występować, jednak w kolejnych miesiącach należy spodziewać się dalszego spadku dynamiki.

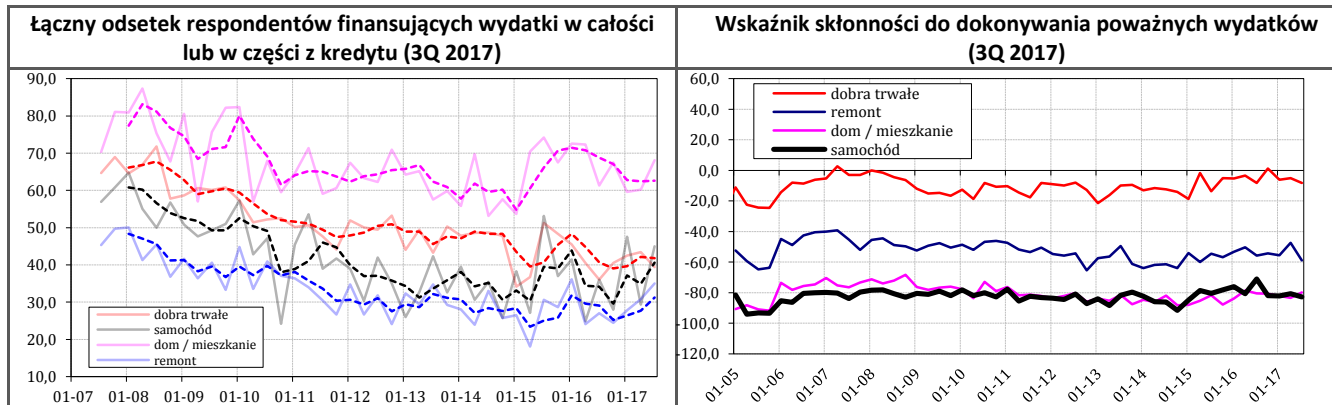
Podstawą konstrukcji Barometru Rynku Consumer Finance jest sytuacja w czterech obszarach oddziałujących na rynek kredytów i pożyczek konsumenckich. Obszary te uwzględniają wpływ czynników demograficznych na rynek, popyt na zakup dóbr trwałych i skłonność do ich finansowania z kredytu, niepewność związaną z sytuacją finansową oraz wykluczenie z rynku kredytowego. Oddziaływanie czynników demograficznych od 2007 roku systematycznie przekłada się na pogorszenie wskazań Barometru i również w bieżącym kwartale działało w kierunku obniżenia wartości Barometru. W bieżącym kwartale nie analizowano zmian w poziomie wykluczenia gospodarstw domowych z rynku. Na podstawie wyników z poprzedniego kwartału wnioskuje się, że sytuacja w tym

obszarze wciąż jest bardzo korzystna a problemem wykluczenia objętych jest ok. 19% gospodarstw domowych.

Tendencje w pozostałych dwóch obszarach, wchodzących w skład Barometru, są negatywne. W bieżącym badaniu odnotowano pogorszenie sytuacji w obszarze popytu na dobra trwałe i skłonności do finansowania ich zakupów ze środków obcych. Wskaźnik ten jest wypadkową prognoz gospodarstw domowych dotyczących samych zakupów i deklarowanej skłonności do ich finansowania z kredytu. Czynnikiem spadku w ostatnich miesiącach był zdecydowanie słabnący popyt na dobra trwałe. Rosły natomiast prognozy gospodarstw domowych dotyczące sięgania po kredyt.

Po trzech kwartałach bardzo dynamicznej poprawy, również w obszarze finansów gospodarstwa domowego i całej gospodarki obserwowane jest pogorszenie. Należy jednak pamiętać, że – po bardzo silnych wzrostach obserwowanych w ostatnich trzech latach – pomimo spadku, koniunktura gospodarcza jest wciąż bardzo dobra, a pogorszenie należy w głównej mierze utożsamiać z efektem wysokiej bazy.

Uwzględniając wskazania Barometru i konfrontując je z sytuacją na rynku kredytów, prognozujemy, że w kolejnych miesiącach rynek kredytu konsumenckiego będzie rósł, aczkolwiek tempo wzrostu powinno nieznacznie zwalniać w kolejnych miesiącach.

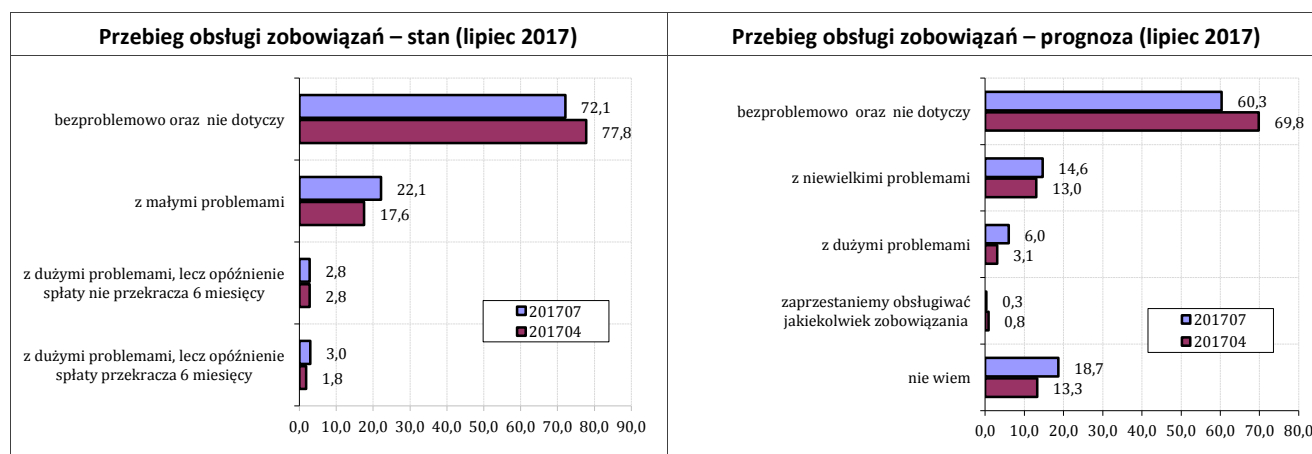

Ostatnie odczyty wzrostu gospodarczego wskazują na przyspieszenie dynamiki, jednak nastroje gospodarstw domowych w obszarze dokonywania poważnych wydatków pozostają wciąż bardzo konserwatywne. W trzech spośród czterech badanych obszarów – zakup drobnych dóbr trwałych, zakup samochodu, przeprowadzenie remontu – gospodarstwa domowe prognozują gorsze wyniki niż przed kwartałem. Jedynie w obszarze prognozy dotyczącej zakupu mieszkania gospodarstwa domowe oczekują dalszych wzrostów. Poprawiły się natomiast prognozy związane z finansowaniem poważnych wydatków z kredytu. W przypadku finansowania zakupu samochodu, wydatków na remont, a także zakupu mieszkania obserwowane jest odbicie, jednak wciąż odsetek gospodarstw domowych, skłonnych do skorzystania z kredytu, jest na poziomie znacząco poniżej tego, który obserwowany był przed kryzysem.

Ocena przebiegu obsługi zobowiązań, w świetle relacji polskich gospodarstw domowych (dotyczy to nie tylko kredytu), pogorszyła się w ostatnim kwartale, przy czym jednocześnie grupa gospodarstw domowych dotkniętych największymi problemami utrzymała się na stosunkowo niskim poziomie. Grupa gospodarstw domowych obsługujących zobowiązania bezproblemowo oraz tych, które deklarują, że obsługa zobowiązań w ogóle ich nie dotyczy, skurczyła się z 77,8% do 72,1%. Skurczenie się grupy obsługującej zobowiązania bezproblemowo przełożyło się głównie na wzrost grupy gospodarstw domowych mających niewielkie problemy z obsługą, a

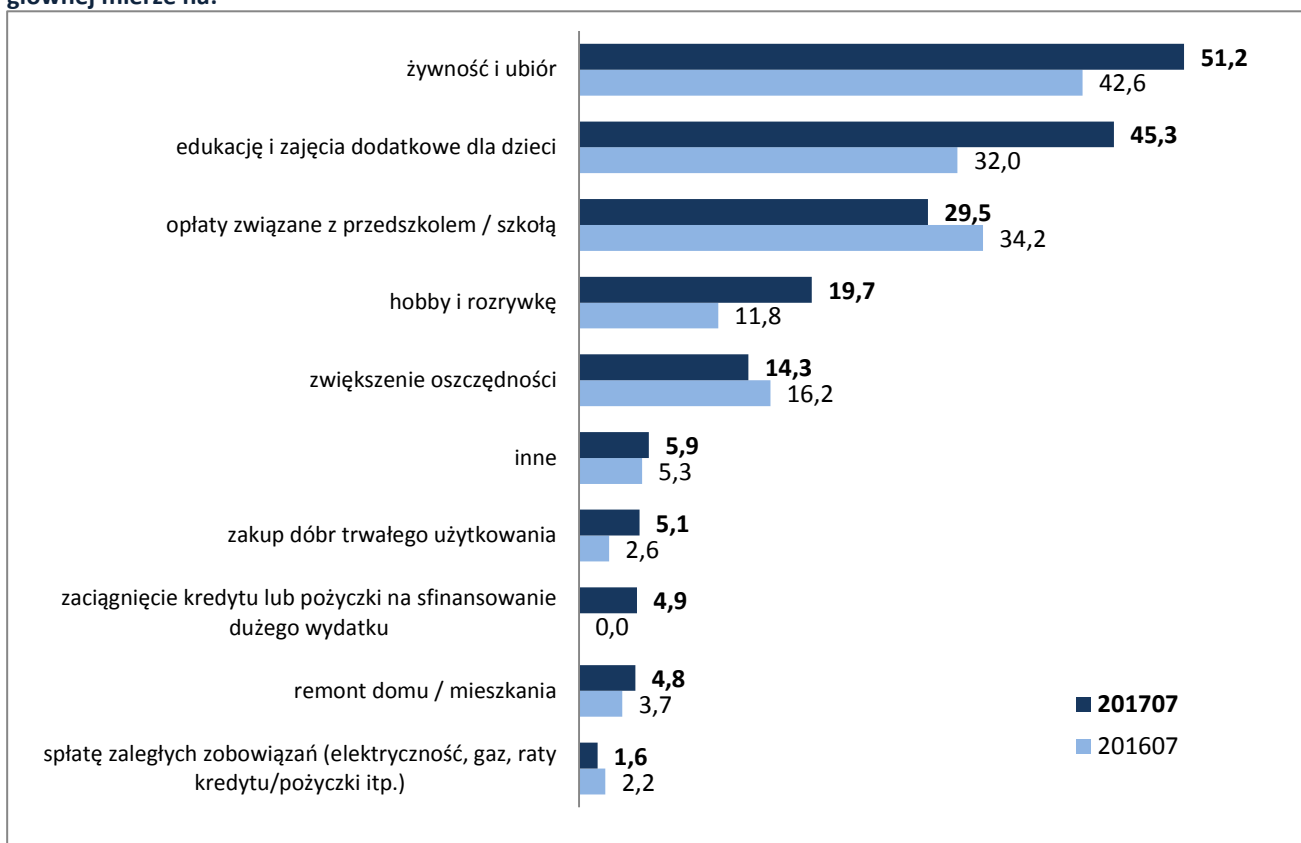
jedynie w niewielkim stopniu na grupę mającą duże problemy lub nieradzącą sobie w ogóle ze spłatą. Odsetek gospodarstw domowych mających niewielkie problemy ze spłatą wzrósł z 17,6% do 22,1%. Grupa gospodarstw domowych obsługująca zobowiązania z dużymi problemami zwiększyła się z 4,6% do 5,8%. Pomimo wzrostu, warto podkreślić, że średni odsetek gospodarstw domowych mających duże problemy lub całkowicie nieradzących sobie ze spłatą wynosił w ostatnim dziesięcioleciu przeciętnie 7,7%.

Prognoza przyszłej obsługi zobowiązań zmieniła się w analogicznym kierunku jak ocena sytuacji w tym obszarze. Udział gospodarstw domowych spodziewających się bezproblemowej obsługi swoich zobowiązań lub deklarujących, że problem obsługi zobowiązań nie będzie ich dotyczył zmniejszył się z 69,8% do 60,3%. Niestety, w przypadku prognozy obsługi zobowiązań, mniejsza liczebność grupy obsługującej zobowiązania bezproblemowo znacząco przełożyła się na wzrost grupy gospodarstw domowych spodziewających się dużych problemów. Skumulowany odsetek gospodarstw domowych, które spodziewają się w nadchodzących 12 miesiącach dużych problemów z obsługą zobowiązań lub całkowitego zatrzymania spłat wzrósł z poziomu 3,9% do 6,3%. Widoczny jest również znaczący wzrost niepewności dotyczącej obsługi zobowiązań przez gospodarstwa domowe. Udział gospodarstw domowych deklarujących brak wiedzy, w jaki sposób będzie przebiegała obsługa zobowiązań w ich gospodarstwie, wzrósł z 13,3% do 18,7%.

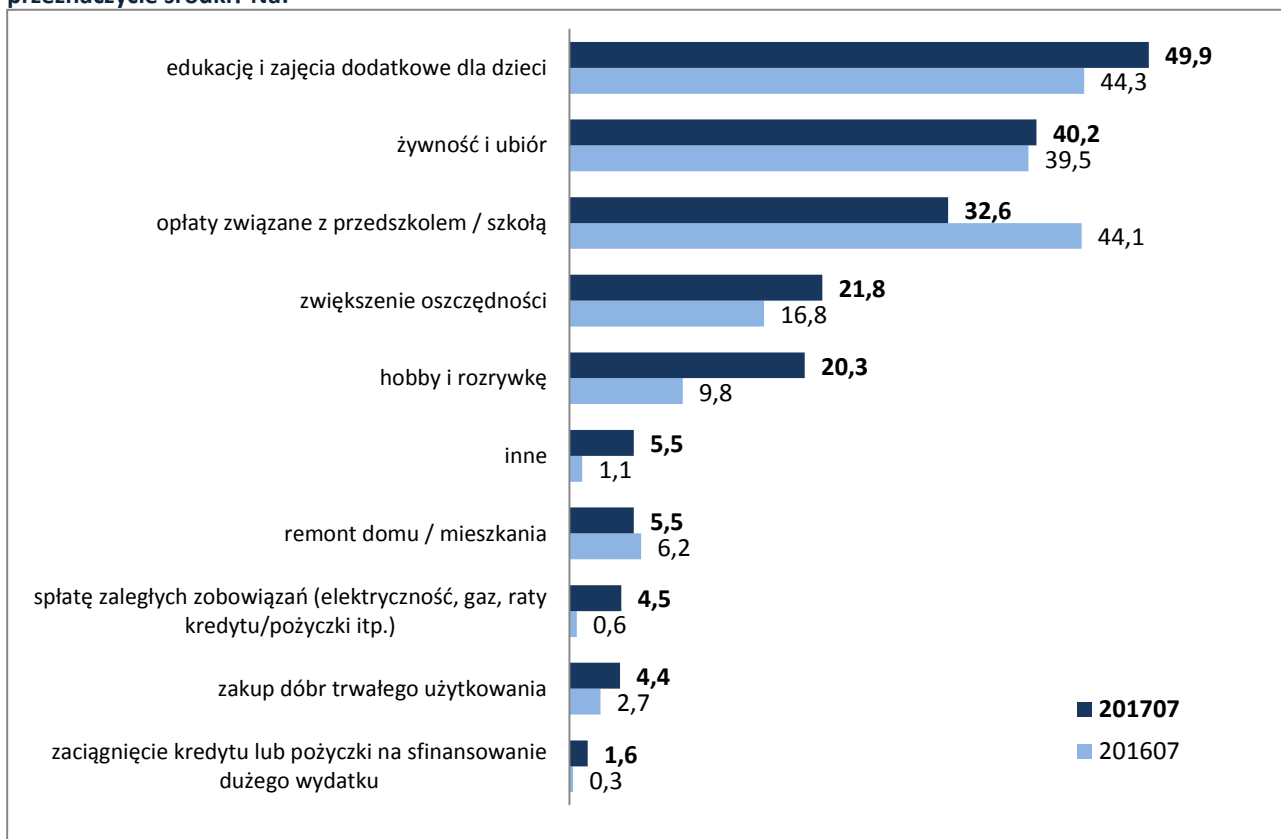

PYTANIA SPECJALNE

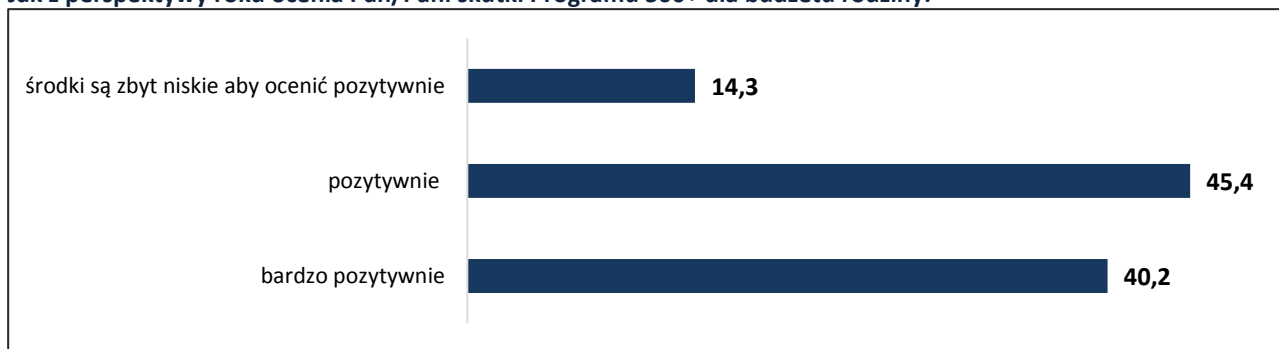
Jeśli otrzymaliście już Państwo świadczenie na dzieci w ramach programu 500+ to środki zostały przeznaczone w głównej mierze na:

Jeśli będziecie Państwo otrzymywać świadczenie na dzieci w ramach programu 500+ przez dłuższy okres czasu to na co przeznaczycie środki? Na:

Jak z perspektywy roku ocenia Pan/Pani skutki Programu 500+ dla budżetu rodziny:

W III kwartale 2017 r. powtórzyliśmy pytanie specjalne związane z wprowadzonym w 2016 r. programem Rodzina 500 Plus, a także zadaliśmy respondentom pytania dotyczące oceny programu z perspektywy roku jego funkcjonowania. Pytania powtórzone po roku od wprowadzenia programu pokazują cele wydatkowania środków z programu zarówno w krótkim, jak i długim horyzoncie czasowym.

W odpowiedzi na pytanie „Czy otrzymujecie Państwo świadczenie na dzieci w ramach programu Rodzina 500 Plus?” 18,9% gospodarstw domowych zadeklarowało obecność takiego świadczenia. Przed rokiem takich gospodarstw było 21,8%. Świadczenie to skierowane jest głównie do gospodarstw domowych osób w średnim wieku. W grupie gospodarstw domowych, w której odpowiadający na ankietę był w wieku 30-49 lat, obecność świadczenia deklaruje ponad 35% badanych, zaś w przypadku starszych respondentów świadczenie występuje znacząco rzadziej. W grupie 50-64 lata jedynie 4,4% zadeklarowało obecność świadczenia w gospodarstwie domowym, a w grupie 65+ zaledwie 2,8%. Wyniki badania wskazują również, że czynnik dochodowy ma istotne znaczenie przy otrzymywaniu tego świadczenia. Prawdopodobieństwo obecności świadczenia w grupie gospodarstw domowych o dochodach na osobę do 750 PLN jest ponad siedmiokrotnie wyższe niż w przypadku gospodarstw domowych legitymujących się dochodami powyżej 1400 PLN (kontrolując ze względu na wiek).

Zgodnie z oczekiwaniami, zdecydowanie największy odsetek gospodarstw domowych przeznaczają środki z programu na podstawowe potrzeby. Aż 51,2% badanych deklaruje, że za otrzymane środki zakupili żywność i ubiór. Pomimo dobrej sytuacji gospodarczej odsetek ten zwiększył się o prawie 10 p.p. w ciągu ostatniego roku. Bardzo korzystnym skutkiem programu jest zwiększenie wydatków gospodarstw domowych na edukację i kształcenie dzieci. Obecnie 45,3% badanych gospodarstw domowych deklaruje ten cel, podczas gdy w roku ubiegłym było to 32%. Jest to korzystna zmiana wynikająca zapewne z faktu, że w poprzednim roku gospodarstwa domowe nie zdążyły jeszcze znaleźć dla swoich podopiecznych dodatkowych zajęć. Znalezienie zajęć edukacyjnych wymaga bowiem rozpoznania rynku i zidentyfikowania odpowiednich możliwości adekwatnych do zainteresowań dziecka. Spadł za to udział gospodarstw domowych deklarujących, że środki z programu przeznaczone są na pokrycie opłat związanych z przedszkolem (z 34,2% do 29,5%). W kontekście rosnącego udziału gospodarstw domowych wydatkujących środki z programu 500 Plus na edukację, niższy odsetek finansujących wydatki szkolne może być po prostu związany

z efektem majątkowym i mniejszą potrzebą wykorzystywania tych dodatkowych środków na wydatki związane z bieżącym funkcjonowaniem gospodarstwa domowego. Podobnie, efekt majątkowy może być odpowiedzialny za rosnący odsetek gospodarstw domowych finansujących z programu wydatki na rozrywkę (wzrost z 11,8% do 19,7%). Wraz z rosnącą zamożnością społeczeństwa należy spodziewać się, że większa część środków będzie przeznaczana na rozrywkę, a także oszczędności. Obecnie nieco ponad 14% badanych gospodarstw zadeklarowało zwiększenie oszczędności w reakcji na pojawienie się tych środków. W świetle otrzymanych wyników jedynie co dwudzieste gospodarstwo domowe deklaruje sfinansowanie zakupu dóbr trwałych lub wykorzystanie środków z programu 500 Plus do zwiększenia swojej zdolności i zaciągnięcia dodatkowej pożyczki.

W dłuższym horyzoncie czasowym gospodarstwa domowe w jeszcze większym stopniu planują zwiększenie wydatków na edukację. Prawie co drugi badany dostrzega w środkach z programu 500 Plus potencjał do zwiększania wydatków na edukację. Jednocześnie widoczne jest, że potrzeba wydawania tych środków na opłaty związane z przedszkolem i szkołą jest zdecydowanie mniejsza i długookresowo mniej niż jeden na trzech badanych spodziewa się, że będzie to konieczne. W długim horyzoncie potencjalnie mniejsza część środków z 500 Plus przeznaczona będzie na żywność i ubiór – 40,2% gospodarstw deklaruje finansowanie tego typu wydatków z 500 Plus, podczas gdy aktualnie ponad połowa zarządza tymi środkami finansując ten cel. Widoczne są też długookresowe korzystne efekty dla gospodarstw domowych z otrzymywania środków z 500 Plus. Ponad 20% badanych gospodarstw domowych deklaruje zwiększenie oszczędności i podobna grupa spodziewa się wzrostu wydatków na rozrywkę dzięki dodatkowym środkom z programu.

Znacząca grupa gospodarstw domowych ocenia program Rodzina 500 Plus pozytywnie lub bardzo pozytywnie. Stanowią oni odpowiednio 45,4% oraz 40,2% ogółu badanych. Zaskakującym jest jednak, że w grupach gospodarstw domowych o niskich dochodach zdecydowanie wyższy odsetek gospodarstw wydaje się być niezadowolony ze świadczenia. Wśród respondentów dysponujących dochodami do 1000 PLN 23% badanych deklaruje, że świadczenie jest zbyt niskie, aby ocenić je pozytywnie, podczas gdy w grupie respondentów bardziej zamożnych odsetek ten jest na poziomie 2%.